

8307.

PODRĘCZNIK

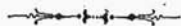
DO

KONSTRUKCYI MASZYN

dla

inżynierów, mechaników

i uczniów szkół technicznych.

NAPISAŁ

KAROL STADTMÜLLER

profesor c. k. wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie.

TOM I.

z 35 figurami w tekście i atlasem z 20 tablicami in folio.

KRAKÓW.

NAKŁADEM AUTORA.

Skład główny dla Królestwa w Warszawie u Gebethnera i Wolffa.
Drukiem A. Koziańskiego, ulica Szewska l. 21.

1888.

14-8307

B.3538

MD.127

BG05R/015-03

PRZEDMOWA.

Tom pierwszy dzieła *„Budowa i Konstrukcja maszyn”* obejmuje te części składowe, które są maszynom wspólne, a mianowicie części łączące t. j. śruby, nit, kliny i sworznie, następnie części pośredniczące w przenoszeniu ruchu obrotowego, do których zaliczamy czopy, osi, wały, łożyska i wszelkie rodzaje kół; wreszcie przenoszenie ruchu obrotowego czyli tak zwaną transmisję.

Oprócz obliczania wymiarów powyższych części maszyn, na podstawie najodpowiedniejszych wzorów teoretycznych i empirycznych, podaje ten tom także wyrób owych części, z wyjątkiem tych przypadków, w których prostota wykonywania tego nie wymaga.

Starałem się ująć ten podręcznik w szczupłe granice, aby go uczynić przystępnym dla uczącej się młodzieży; a wszelkie wywody matematyczne zostały przeprowadzone na podstawie matematyki elementarnej, aby uczniowie szkół przemysłowych mogli z nich korzystać.

Gdy w roku 1877 zacząłem wykładać budowę maszyn dla uczniów byłego Instytutu techniczno-przemysłowego w Krakowie, nie miałem żadnego podręcznika polskiego, nasuwała się więc znaczna trudność w sprawie słownictwa technicznego, dla

II.

poszczególnych części składowych maszyn. Musiałem zbierać wyrazy z czasopism technicznych, które zaledwie zaczęły wychodzić, a ponieważ owe czasopisma nie zajmowały się wyłącznie techniką maszyn, nie mogły dostatecznie rozwinąć ubogiej terminologii w tym kierunku, przeto musiałem często tworzyć wyrazy odpowiednie. Poprzedni dwuletni pobyt w Warszawie nie wzbogacił mnie w wyrazy fachowe, albowiem tam obce nazwy prawie wyłącznie bywały używane i mniej ucho raża, niż u nas, gdzie ciągle zwrócona jest uwaga na to, aby nie kazić języka ojczystego wyrazami obcymi.

Nie jest mojem zadaniem badać przyczynę tego braku, którą historia rzemiosł w Polsce dostatecznie tłumaczy, lecz muszę nadmienić, że ta trudność nie została dotychczas usunięta; czego dowodzą prace komisij słownikowych obu towarzystw technicznych około wydania słowników technicznych.

Źródła, z których czerpałem, dostarczyły mi poczęści dzieła celujących autorów obcych, jak Reiche, Keller, Armengaud, Reuleaux i Redtenbacher, tudzież czasopisma techniczne, po części także maszyny wykonane, znane mi z praktyki własnej.

Tom 2gi, który do druku jest przygotowany, obejmuje części maszyn, pośredniczące w zamianie ruchu prostoliniowego na ruch wahadłowy i na ruch obrotowy, więc dźwigi, wahacze, dławiki, wodzidła; wreszcie uzbrojenia, rury, wentyle, przepustnice i zasuw.

Ażeby dać uczniom moim podręcznik i wzbogacić literaturę techniczną polską, starałem się u władzy o otrzymanie niezbędnych środków do wydania tego dzieła, którego rozprzedaż prawdopodobnie nie pokryje kosztów wydanych.

*Wydanie tej pierwszej pracy w języku polskim
zawdzięczam głównie wsparciu Wysokiego Ministerstwa
Oświaty, któremu niniejszem składam należne podzię-
kowanie.*

Wreszcie wypada mi podziękować Szanownemu
profesorowi Janowi N. Frankemu we Lwowie i Sza-
nownemu prof. Tytusowi Bortnikowi w Krakowie
za czynną pomoc, z której korzystałem przy wy-
daniu tego dzieła.

Kraków w kwietniu 1888 r.

Autor.

Skrócenia użyte w tém dziele:

<i>m</i>		oznacza metr.
<i>mm</i>	"	milimetr.
<i>m²</i>	"	metr kwadratowy.
<i>mm²</i>	"	milimetr kwadratowy.
<i>kgr.</i>	"	kilogram.
<i>mł</i>	"	metrokilogram lub kilogrammetr.
<i>n</i>	"	wyraz po niemiecku.
<i>f</i>	"	" " francusku.
<i>a</i>	"	" " angielsku.
<i>r</i>	"	" " rosyjsku.
Dglr t. ś.	"	„Dingler's Polytechnisches Journal tom — stronica.
PMC	"	Uhland. Practischer Maschinen Con- structeur.

Uwaga. Wszystkie miary są podane w *mm* a ciężary w *kgr*, jeżeli wyraźnie innych jednostek nie wymieniono. Na Tab. I. podano sposoby oznaczania materyałów przez kreskowanie, lub nakładanie farbami.

